

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗЕ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ НА ТАБЪКУ

ЦЕНА ЗА СРБИЈУ:

НА ГОДВНУ	6 дин.
НА ПОЛА ГОДИНЕ	3 "
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ	9 дин.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА

ЈЕ У ЗДАЉУ

ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дин. пара од врете.

Претплату ваља слаћи упутицом на општински суд а све кореспонденције на уредника.

РУКОПИСИ НЕ ВРАЂАЈУ СЕ.

Неплаћена писма не примају се.

ГРАЂАНСТВУ ВАРОШИ БЕОГРАДА

или десет?

Други август, дан рођења Његовога Височанства Краљевића Престолонаследника Александра, као сваке године биће прослављен уобичајеним свечаностима: благодарењем после службе Божије (у саборној цркви), украшењем домова народним тробојкама, а у вече и осветлењем.

Представништво вароши врши само пријатну дужност, кад на ово обраћа пажњу грађанства.

Из седнице суда општинског 31 Јула 1887. АБр. 559 Београд.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

ИЗВЕШТАЈ

Велике комисије за оцену општини београдској стечајно поднесених пснуда за водоводе канале и осветлене варошко.

(Сврп етак)

У чл. 22. тражи да му кауција носи 7%; а то значи да би општина морала давати овај новац приватнима на зајам, јер ни један завод у Београду не плаћа толики интерес.

У чл. 23. тражи да спорове решавају двојица изборних судија, а све остало што је требало о овоме рећи врло је неодређено.

У чл. 25. тражи да му се вода плаћа у злату (и општ. и приватни) а то значи, гражити право да може наплаћивати ажију.

У чл. 26. тражи да се ослободи општ, трошарине, царине на сав потребни материјал па и на угаљ за гориво; што општина нити може нити би смела да учини — јер није за то власна

У чл. 27. даје општини учешће у добити тек онда кад му годишњи бруто приход од приватних пређе суму од 175 000 динара или укупни приход 212 500 дин. и више. А ово значи, да би општина морала чекати једно десетак и више година па да и њој припадне што год од водовода.

Истига у чл. 21. каже се, да ће водовод по истеку концесије припасти општини, али се не вели како, да ли бесплатно или путем откупа? Нек нам се дозволи на завршетку овог дела нашег извештаја, да још један пут у најкраћим потезима изложимо све оно; што се мора тражити од једног модерног водовода па да се постигне цел ради које се и гради.

Дакле, тражи се од сваког водовода без разлике у главном ово:

1.) да даје стално добру воду за пиће;

2.) да даје у свако доба дана доста воде у „свима деловима вароши.“ и

3.) да даје што јефтинију воду;

Кад би се пак примила ма која од трију поднесених понуда за водоводе, било би фактичко стање ово: само једна трећина Београда добила би воду — која није добра вода за пиће — и то по врло скупу цену; остале две трећине не само да неби добиле воду, него би још биле обвезане да из својих кеса доплате овај непотрошени а гарантовани квантум воде и да остану без данашње количине добре воде за пиће, (коју сад бесплатно добијају) јер би морал код концесионара и на већ постојећим чесмама (изворницама воду куповати.

И кад би сви остали услови у понудама били добри не може се ни једна примити само с тога: што нам ни један понуђач у ствари, не нуди водовод но само један његов део од 20 до 25. км. — (колика је мрежа и данашњег нашег водовода) који није у стању да подмири све потребе, дакле што у своме најглавнијем и основном делу конкурса, који је врло важан за Београд, ни један од понуђача није пристао да подмири потребу у води целог Београда, нити је одговорио захтевима конкурса, који је био расписан за цео Београд а не само за један његов део.

Из свега до сад казаног могао је сваки најјасније увидети: да овде не може ни бити говора о релативно најбољој понуди, а још мање о томе: да ли би и једна од њих била корисна за београдску општину.

Ми смо дакле, на основу дужег озбиљног и подробенг проучавања, дошли до тврдог уверења: да неможемо београд. општини препоручити ни једну од поднесених понуда за водоводе јер би свака од њих била за њу веома штетна и по њено финансијско стање без икакве нужде врло опасна.

Податке о цени воде, о годишњој потрошњи и годишњем бруто приходу водовода, у варошима које су у овом извештају поменуте, као и о томе: колико вароши употребљују изворну и подземну а колико речну филтровану воду, узели смо из ових дела:

1. Die Staädtische Wasserversorgung von E. Grahn I Band Statistik — München 1878.

2. Die Art der Wasserversorgung der Städte des Deutschen Reiches mit mehr als 50 0. Einwohner, von E. Grahn. München und Leipzig — 1883.

3. Auszug aus den Regulativen und den Preiserifen für die Wasserversorgung von 51. Städten Deutschlands, Oesterreichs und Schweiz, zusammengestellt von Städt. Baumt. München. — 1883,

4. из ластова: Deutsche Bauzeitung, Zeitschrift des Vereines deutscher Ingenieure, Wochenschrift des Vereines deutscher Ingenieure, Centralblatt der Bauverwaltung — разних година и

5., из концесија извесних француских вароши.

II.

О понудама за осветљење

Проучавањем понуда које су поднели за осветљење вар. Београда светлећим гасом г. Мале из Париза и „Ve-

reinigte Gaswerke“ из Аугсбурга, комисија је дошла до уверења: да су ове понуде такве природе, да се ни једна од њих не може примити оваква каква је; а ево зашто:

1.) Што се обема понудама тражи концесија на 50 година, а овај је рок велики, јер због ревизије уговора и могуће измене осветлења, у принципу, не треба давати концесију на дуже време и то тим пре, што се данас води борба између гасне и електричне светлости, а осим тога и за то: што је фабрикација светлећег гаса сваким даном све јефтинија;

2.) Што г. Мале не даје општини право да може гасну инсталацију од њега откупити, а „Vereinigte Gaswerke“ ставља такве услове за откуп, да се овај може извршити само са великим жртвама;

3.) Што се обема понудама тражи велика потрошња; да им жижици (горачи) за јавно осветљење, много гаса сагоревају, услед чега би општински буџет био јако оптерећен;

4.) Што обојица нуде малу мрежу цеви за провођење гаса, услед чега би била осветљена свет. гасом само половина вароши а другу би половину осветљавали петролеом; и

5.) Што оба понуђача траже да их општина ослободи свију општинских и државних дажбина па и царине, дакле, што траже и оно што општана није власна да учини.

Да је 50 год. на колико се тражи концесија дугачак, рок може сваки лако извести из тога: што је Загреб који је Београду у многome којечему најсличнији, дао концесију за осветљење само на 35. год. При томе треба имати на уму, да је Загреб дао концесију још 1869. године, дакле у много горем времену за фабрикацију гаса но што је данашње.

Осим тога, француске вароши Vesoul, Epinal, Remiremont mirecourt и друге (које су по броју становника мање од Београда) чије смо концесије имали у рукама, дале су гасно осветљење у концесију за време од 30. до 35. година.

Да је велика махна обеју понуда и у томе: што се у једној од њих — г. Малесовој — ништа и не говори о праву општине да може целу инсталацију откупити после извесног времена, а у другој се даје општини то право под врло тешким условима за њен буџет, може се најбоље закључити из тога: што све вароши које су у новије доба дошле до гасног осветљења путем концесије, осигуравају себи право откупа, и труде се свим могућим силама да инсталације откупе, будући ове доносе увек сигуран а знатан приход, који се може врло корисно употребити за покривање разних општинских издатака.

Да се обема понудама тражи велика потрошња гаса, моћи ће се сваки уверити ако сравни потрошњу коју понуђачи захтевају са потрошњом у другим варошима.

Тако г. Мале из Париза у својој понуди у чл. 2 вели под 2; „да ће саградити канализацију од ливеног гвожђа у таком стању, да ће моћи снабдевати све главније делове вароши; а под 3. у истоме члану, тражи да дође по једна лантерна на 40 м. гасних цеви.“ Ако се пак узме у обзир оно што г. Мале вели у својој понуди за водоводе у чл. 4. под 7. о. на име: „да ће спроводне цеви за воду

наместити по свима главнијим деловима вароши и од прилике на 25 км. дужине,“ и ако се са овим сравни оно што смо горе навели из његове понуде за осветлење, излази, да ће и његова првобитна мрежа гасоводних цеви изнети око 25 км

У чл. 11 он тражи г. Мале да сваки жижак (горач) сагорева за један сахат горења најмање 180 литара, а у члану 12. тражи опет да свака лантерна мора горети за годину дана најмање 2000 сахати.

Из свега наведеног излази:

а.) Ако мрежа гасоводних цеви буде дугачка 25 км. онда се мора по условима г. Малевим употребити најмање 625. лантерни. Са њим је природно да би се осим ових лантерни морали употребљавати и фењери (лантерне) са петролеумом, у улицама кроз које не би пролазиле гасоводне цеви. Изгледа пак, да би се сама општина морала бринути о овом осветлењу;

б.) Тражи да се само за осветлење 25. км. дужине улица утроши годишње најмање 225.000 м³ гаса — без осветлења опш. зграда — (625. лантер. $\times$ 2000 сах. $\times$ 180 литара = 225.000.000 литара или 225.000 м³) и да му се за то плати 56250 д. годишње по чл. 16. концесије који гласи: „цена општинског осветлења биће утврђена по времену и утрошној количини на сат за један фењер.

Цена ће бити 0.25 д. кубни метар“; (ка овој суми требало би додати још и ону коју би општ. издавала на осветлење помоћу петролеја);

в.) Ако би хтели да нам г. Мале положи 40. км. гасоводних цеви, морали би наместити најмање 1000 лантерни и тада би имали да плаћамо само за гасно улично осветлење сваке године по 90000 дин. без петролејског осветлења; и

г.) Ако би хтели да нам г. Мале положи гасоводне цеви кроз све данашње б. оградске улице — без Енглецовца — морали би употребити најмање 1500 лантерни, и имали би да плаћамо за улично гасно осветлење целог данашњег Београда преко 135.000 динара годишње.

„Vereinigte Gaswerke“ из Аугсбурга, у своје спроводноме писму од 17. марта тек год. по новоме, веле да ће положити око 30. км. гасоводних цеви и да ће наместити најмање 600. лантерни, дакле на сваких 50 м. гасоводних цеви по једну лантерну, осим тога још и 150 фењера (лантерни) см. петролејском светлошћу за осветлење онога дела вароши, у коме се неће полагати гасоводне цеви.

У §. 8. Њихове понуде траже да свака лантерна горе годишње просечно најмање 1650 сахати и да сагорева на сахат најмање 140 литара гаса.

Из овага што наведосмо излази, да „Vereinigte Gaswerke“ траже да им се за осветлење 30. км. улица светлећим гасом, потроши годишње најмање 138600 м. гаса, (60). лантер. 1650. сах. $\times$ 140. лит.) и да им се по §. 8. плати за то најмање 39600 динара; овоме треба додати још 7478 динара што би имали да плаћамо по истоме параграфу за петролејско осветлење помоћу оних 150 фењера (лантерни) које нуде, па ћемо добити 47078 динара, као ону суму, коју би морала општина плаћати годишње „Vereinigte Gaswerke-у“ за улично осветлење.

Овај понуђач тражи у §. 7. да му општина уступи за употребу све данашње општинске фењере, бесплатно.

Како стоји потрошња гаса коју понуђачи траже и цене по којима нам гас нуде са потрошњом и ценама у другим местима, може се најбоље видети из ове - О, уредне таблице. Ка овој таблици имамо да додамо још и ово: Уличне лантерне у Минхеву сагоревају на сахат као и у Загребу 127.4. литара а у Бечу 141. У Бечу се плаћа за општинске и државне зграде 1 м.³ по 18 до 20 дин. п. а за приватну потребу по 20 д. п.

Г. Мале у 27. чл. своје понуде вели ово:

„Цена гаса за приватне особе неће прећи преко 0.35 д. кубни метар. Друштво ће моћи, ако хтедне, продавати јевтиније

Ако после десет година потрошња приватних особа достигне до 600.000 кубних метара на годину, цена ће за приватне особе бити спуштена са 10% а то значи да за цело време концесије остаје иста цена гасу који ће се трошити за јавно осветлење, па ма колика била потрошња, а приватнима ће спустити цену за 3.5 дин. паре од 1. м.³ дакле на 31.5 дин. п. у најбољем случају тек после 10 и више год. и то, ако годишња потрошња достигне за Београд грдну количину од 600.000 см. То јест, кад Београђани плате за то време за приватно осветлење најмање 1.050.000 динара и за улично најмање 562.500 динара, дакле укупно, кад издаду за тих десет година најмање 1.612.500 динара.

„Vereinigte Gaswerke“ по §. 8. њихове понуде спуштају цену гасу за јавно осветлење са $\frac{1}{10}$ дин. п. на сахат горења, кад укупна годишња потрошња (за јавно и приватно осветлење) пређе количину од 600.000 м.³, или кад Београд плати годишње за гас најмање 224.160 динара. Ово спуштање цене са $\frac{1}{10}$ паре иде поступно док се не сведе на 3 дин. п. за 1 сахат горења што бива тек онда, кад укупна годишња потрошња пређе количину од 2.200.000 м.³ или у најмању руку 600.000 динара.

За државне и општинске зграде основна је цена 36 дин. п. 1 м.³ а за приватне 40 дин. п. и та цена остаје све време, док целокупна годишња потрошња не дође до 600.000 м.³; преко овога постепено се спушта цена док не падне за јавне зграде на 26 дин. п. а за приватне на 30 дин. п. што би било тек онда, кад целокупна годишња потрошња пређе 2.400.000 св. или преко 700.000 динара.

Да се у Београду до ове потрошње неће доћи скоро и да београђани не би добили јевтинији гас за цело време концесије, видиће се најбоље из овога што ћемо навести:

„Vereinigte Gaswerke“ снабдевали су гасом, концем 1886. год. девет разн. х. вароши, које су све укупно, утрошиле целе 18. 6. год. 302.955 м.³ гаса на улично осветлење а 967.790 м.³ за приватне потребе, свега дакле за јавно и приватно осветлење 1.270.645 м.³ Ово је дакле укупна годишња потрошња у 9 разних вароши. Од нас пак, тражи г. Мале да потрошимо још у почетку за улично осветлење: 225.000 св. а „Vereinigte Gaswerke“ 138.600 м.³ годишње.

Како стоји ово што се од нас тражи, према ономе што су добили: Загреб и Панчево (код којих су такви услови, да гас мора бити скупљи но код нас) види се најбоље из овога: У Загребу је основна цена за јавно

осветлење 3, 6 див. п. на сахат горења, која остаје док целокупна потрошња за јавно и приватно осветлење не дође до 141.550 м.₃ или 46.904 див. а одавде поступно опада док на послетку не остане на 2 див. п. а то бива онда, кад целокупна годишња потрошња дође до 254.799 м.₃ или 68.796 див. (истина загребачке латерне сагоревају 127,4 литара гаса за сахат). У Панчеву је основна цена за улично осветлење 3,6 див. п. на сахат горења. Лантерне сагоревају 141,5 литар гаса, дакле 1,5 литар више по што тражи „Vereinigte Gaswerke“ да наше сагоревају. Ова цена остаје само дотле док укупна потрошња гаса за јавно и приватно осветлење не порасте до 250.000 м.₃ или 76.800 див. а од тада поступно опада док не дође на 3 див. п. што бива онда, кад укупна потрошња порасте до 450.000 м.₃ или 126.720 динара.

Приватнима даје за већу потрошњу рабат од 2,5 до 10%.

Из овога може се сваки врло лако уверити да ће суседно Панчево добити гасно осветлење од истог друштва под много и много бољим условима него што оно нама нуди, и поред тога што ће се у Панчеву наместити само 250 лантерни. Њих ће да стаје годишње један пламен у почетку 54 див. а доцње само 45 див. Од нас пак тражи г. Мале за један пламен, годишње, за време целе концесије: 90 див. а „Vereinigte Gaswerke“ у почетку 66. а после недогледног времена: 49,5 динара.

Да ће г. Мале бити осветљена само једна половина Београда, излази отуда, што нам се нуди 30 км. гасоводних цеву а Београд има преко 60 км. улица. А да неће бити довољно 150 петролејских фењера (лантерни) за осветљавање ове друге половине, може сваки увидети.

Да београдска општина не може ослободити концесионаре од дажбина и царине, свакоме је познато.

У остале детаље нисмо се упуштали што су и поменути тачке довољно јаке да се по њима понуде оцене.

Напослетку додајемо: да и овде не може бити говора о релативно бољој понуди а још мање о томе, да ли се једна од њих може корисно примити, јер су обе рђаве и биле би овакве какве су, врло опасне и убитачне за општинске финансије.

Овде и у табели изложене податке, прикупили смо из уговора које су дотичне вароши закључиле са њиховим предузимачима и из разних техничких листова.

III.

О понуди за канализацију

Проучавањем понуде коју је поднео за канализацију Београда г. Мале из Париза, комисија је дошла до уверења: да би се примањем ове понуде канализовала једна трећина Београда а терет око исплаћивања тог посла морао би поднети цео Београд.

Г. Мале нам нуди око 20 км. уличних канала, и тражи да се донесе закон, по коме би Београђани били обвезани да плате на име канализације око 3.000.000 див. у три рате (то јест за три године).

Да је заиста овако најбоље ће се видети из онога што ћемо навести из г. Малеове понуде. Тако он вели: „Општина ће исплаћивати радове на два начина:

„I., Газде кућа биће законом обвезани да плате 600 динара од куће. Та ће се сума исплатити у три маха, то јест у три године.

Прво исплаћивање почеће одма по промулгацији закона.“

Из овога излази само двоје: или ће бити обвезан сваки онај који има кућу или кућерак да плати 600 динара на име канализације, или ће канализацију платити само они, чије су куће у улицама које ће се канализовати. Како у Београду има на 5000 кућа и кућерак (види општ. послови књ. I.) платиле би у првом случају све кућне газде равни 3.000.000 динара, а ако би био онај други случај, платило би највише 1666 сопственика кућа, оних три милиона или сваки просечно, најмање 1650 динара. Осим тога, изгледа по г. Малеовој понуди, да није ово све што би газде кућа имале плаћати, јер у понуди стоји и ово:

„Кућевни канали у свези са јавним каналима, смећеће се под надзором управе за варошку канализацију. Ове ће канале газде кућа платити.“

Оваквих канала има 42,8 км. а г. Мале нам нуди свега канала 60 км. дакле, остаје још врло знатна сума коју би морали сопственици кућа платити.

Како је канализација са хигијенског гледишта скоро важнија и од водовода, јер је доказано да само добра вода не смањује заразе, ако нема поред тог и добре канализације — не може бити ни говора о примању једне понуде за канализацију Београда, којом се иде на то: да се канализовано само један део вароши, будући се увек може појавити по каква зараза у оним крајевима који нису канализовани.

И поред свега што наведосмо и поред тога, што нема апсолутно никаквих техничких услова, и што је много што шта нејасно, не може се г. Малеова понуда примити нарочито ни за то, што јој је финансијска основа за Београд по све рђава.

С обзиром на све ово што смо овде рекли, не можемо никако препоручити ни г. Малеову понуду за канализацију, но предлажемо да се и она одбије.

Као што се из одељака овог извештаја под I, II и III, види, комисија није нашла да је и једна од свију поднесених понуда добра. Према тако оцењеној им апсолутној вредности, отпала је и могућност: да се међусобним употребом одреди, која је од њих најбоља, те да се као таква нашој општини препоручи. Услед тога, опет, комисија није могла на питања општ. председништва онако одговорити, како су она била постављена, јер није нашла ни једну понуду као релативно најбољу, пошто су све рђаве.

Подnoseћи пак овај свој извештај овакав какав је, комисија је сматрала за своју дужност да се упусти у мало пространије разматрање појединих питања која је претходно требало пречистити па да комисија може са пуним уверењем дати своје објективно мишљење о свима понудама. И као год што је у течају овога свога извештаја исказала са највећом објективношћу своје мишљење о

појединим понудима и њиховим деловима, тако и ове, на завршетку извештаја, изјављује: да ни једна од понуда за све три општинске потребе не подмирује ни половину потреба Београдских; да су финансијски услови опасни и убитачни по општину, и да би се пријемом оваквих понуда, са оваким условима и ценама, средства наше општине и њена снага за дуга времена толико исцрпила и паралисала, да би сваки покрет на пољу напретка наше општине за подмирење других животних и трговинских потреба, био потпуно убијен и онемогућен, будућност Београда и његових становника упропашћена, а опет, у самој ствари, општина не би примањем поднесених понуда решила ова животна питања.

На завршетку, сматрамо за нужно да напоменемо: да су по нека г. понуђачи или њихови заступници ни саним, ни штампаним „нотама“ за време рада комисијског, објашњавали и мењали поједине тачке својих понуда за водоводе и осветљење, мењајући цену воде са свим незнатно а остављајући исту дужину водоводне мреже, но, да се комисија није на те „ноте“ у своме раду смела ни најмање обзирати, јер је сматрала за неупутно да се у понудама мења нешто, пошто су ове већ предате, и она је при оцењивању (да би у одговору била потпуно објективна) водила рачуна само о оном, што је било у оним и оваквим понудама, какве су јој од стране општинског председништва предате.

11. Јуна 1887 год.,
у Београду.

Председник комисије за оцену поднесених понуда
за вод. воде, осветљење и канализацију

К. Алковић.

Пословођа:

Коста Д Главинић.

Ч л а н о в и:

С. М. Лозанић, Бор. Ђ. Ђорђевић, М. П. Кмидис, Мих. Крстић, Д. Стојановић, Влада Марковић, Светозар Ивљачковић, Др. Ђ. Димитријевић, Коста Петровић, (неслажем се са овим извештајем. У одбору изнећу своје разлоге). Др. Л. Пачу, А. Алексић, Марко Стојановић, Мих. Павловић, Милан А. Павловић, Ферд. Розелл, М. Бранковић, Миша Марковић, Јово Крстичевић, Љуб. Клерић, Др. М. Т. Леко, П. Велимировић, Миша Михаиловић, Едиј. Були, Ник. Ђорђевић, Др. М. В. Вујић

П Р А В И Л А

ЗА

Слободно клање стоке и продају меса у вароши
Београду и београдском рејону.

Члан I.

Општина вароши Београда има право на аренду по закону од 8 Априла 1839 год. ВВр. 997. зборник I. страна 187. на клање стоке и продаје меса ма у ком облику то било.

Члан II.

Сваки који коље стоку у цели препродавања меса било сировог или зготовљеног у јелу, или иначе прерађе-

ног у шумкама, kobасицама, сувом месоу и т. д. плаћа ће општини на име аренде ове таксе.

а.) за једног вола	26 дин.
б.) " " бивола	30 "
в.) " " биволицу	25 "
г.) " " краву	18 "
д.) " " теле	8 "
е.) " " јунца или јуницу	14 "

за теле сматра се тежива до 40. кила а за јунца или јуницу од 40—80 кила.

ж.) за једног овна, јарца, козу и овцу 2½ дин., а за једно јагње или јаре до великог петка 4 дин.: а одатле до краја године 1½ дин.

з.) за једно прасе од 10 кила 50 п дин.

и.) за једно свинче од 50 кила 2 дин., а од 50 до 100 кл. 3 дин., а од 100 ва више 5 дин.

Члан III.

Сем ове почане аренде, клачи рогате стоке даваће општини у корист општинске касе и сав цубок.

За цубок се сматрају ови делови:

Код говеди, црна и бела ђигерица, ноге слезина и глава без мозга и језика.

Код оваца и коза сматраће се за цубок глава, цигерица и ноге.

Код јагањаца и јарића до Петрова дана нема цубока а одатле до краја године сматраће се за цубок глава и цигерица.

Члан IV.

Нико сем приватних кућа не може заклати ни један комад ни од које врете стоке дек у општинском суду, код општинског контролора не извади упутницу и исплати прописну таксу, која ће упутница вредити само за онај дан за који гласи, а ако тога дана не закоље пропада му плаћена аренда.

Члан V.

Општински контролор за давање ових упутница и наплаћивање аренде, радиће у својој канцеларији од 9 до 12 сахата пре подне од Ускреса до 1 Јануара а одатле до Ускреса од 8 до 12 пре подне а после подне од 3—6 сати.

Члан VI.

Кад клач извади упутницу и плати прописну таксу он ће тада заједно са стоком на коју упутница гласи отићи на општинску кланицу, позвати општинског контролора који врши дужност на кланици предати му упутницу и показати стоку коју оће да коље како би се контролор уверио да ли је та стока заиста она на коју гласи упутница или није па ако нађе да јесте одобриће клање по прегледу лекара а ако нађе да није неће одобрити. Овај контролор мериће и месо од оне стоке, на коју је упутница издата по тежини као што су: телад, прасад, назимад и т. д.

Члан VII.

Краве стеоне и телад млађа од месец дана не смеју се клати.

Члан VIII.

Контролор општински зна кланци, пошто одређени лекар стави свој жиг и огласи стоку или месо за здраво маркираће исто.

Месо од ситне стоке и говеђе у парчетима као и цубок маркираће се општ. штемплом и оловом пломбирати тако да на сваки черек дође по два а на груди по једно одово.

Члан IX.

Форму штемпла и знака на олову прописиваће председник општине и наређивати мењање истих.

Члан X

Да би се клала добра стока и месо било добро и здраво, постављен је стални марвени лекар на општинској кланици, који ће прегледати стоку која се доводе на клање и одобрити ако је добра и здрава а ако није одбацити.

Но и после клања марвени лекар мора извршити ново преглед заклане стоке, и том приликом уништиће или поједине делове, који су нездрави и који се према томе не смеју употребити за храну, а искључиће од продаје и уништати и читаво мајвинче у случају, када се болест дотичног мајвинчета могла тек после клања констатовати. У случају када се на потпуну штету клача читаво мајвинче уништи врати ће се дотичноме клачу такса положена за клање дотичног комада стоке.

Да је стока здрава или месо здраво лекар ће ударити свој жиг.

Лекар је дужан налазити се на кланици за све време оно у коме се стока дотерује на кланицу и коље.

Ситна стока клање се одма чим је лекар огласи за добру и здраву; а крупна: волови, краве, биволи, биволице и т. д. клање се после 24 сахати од кад их лекар огласи за добру и здраву.

Члан XI.

Крупна стока клање се од 1. Априла до 1. Октобра од 5 сахати до 8 по подне а од 1. Октобра до 1 Априла од 2. до 6. сахати после подне.

Ситна стока клање се лети од 1 Априла до 1. Октобра изјутра од 4 до 8 сахати; тако ће се клати и свиње од 4 до 8 сахати изјутра, а од 1 Октобра до 1 Априла клање се и ситна стока и свиње после подне од 2 до 6 сахати.

Члан XII.

На сваком стражњем череку од ситне стоке оставиће се парче с' вуном те да се види дали је месо јагњеће или јареће, овце или козије.

Члан XIII

Сваки онај који без пријаве и надлежне упутнице за коље ма коју врсту стоке, а тако исто кад би заклао ван општинске кланице на макар то било и с упућницом, да се сматра за кријумчара и као такав да плати четвородушну таксу општинској каси. А исто тако платиће четвородушну таксу ако се нађе у дућану месо без прописних знакова или цубок, по што се овај сме продавати само у цубоканама.

Члан XIV.

Приватни за своју потребу могу заклати без аренде само јагњад, јарад и прасад стару до три месеца, но број ових не може прећи више од 3 комада, иначе подлежи аренди.

О дужностима клача :

Члан XV.

Сви клачи у опште подлеже овим дужностима :

а.) Сваки мора имати стално место на коме продаје месо, било сирово, или зготовљено у јелу или прерађено јер се улицама несме носити и продавати.

б.) Сваки мора на својој продавници метути фирму с именом и презименом онога чија је продавница.

в.) Сваки мора ова правила наштампана метути у рам под стаклом и изложити их на углед тако да их може сваки читати.

г.) у продавницама мора бити највећа чистота, како тавац, дуварови, патос тако и сви зстали, те радње а нарочито момци морају бити обучени у чисто одело и са белим кећељма.

Одбор општински прописиваће доцније нарочите услове зарад одржавања чистоте за све локале, који служе за продају меса и свију прерађевина од меса

д.) за доношење меса са кланице у продавницу сваки мора имати нарочито за то начињена кола, на којима ће бити фино израђени тишлерски сандук, који изнутра треба да је рендисан и гладак, на истом удешен капак обложен с мушемом тако да се не може месо видети ни најмање а сав сандук мора бити споља затворен црвеном фарбом обојадисан. Сандук се мора изнутра сваки дан врућом водом опрати а и споља несме бити нечист; на с' плуку и с' једне и друге стране мора бити записана фирма чија су кола. Кад се тако месо донесе у дућан мора се извешати одма на куке и очистити од прљотине ако је буде било.

е.) Сваки је дужан да цену месну напише на је ну таблу и обеси је на видно место пред дућаном како може свако видети цену; а тако исто кад се цена м'ња износиће се на углед, а јавиће се и општ. суду

ж.) Месо мора бити добро, свеже и дебело а тако исто мера мора бити подпуна.

з.) сваки мора имати у својој продавници контролне мере са потребним тековима, утврђене печатом општинског суда и те морају бити тако наменствене да су свакоме приступне да купљено месо прегледа и контролише меру

и.) сваки је дужан дати меса грађанину онолико колико овај затражи да купи.

ј.) Начињена кола за пренос меса са кланице морају се заједно са стоком догерати на кланицу, како би лекар могао да и чистоћу кола контролише. На овим колима не сме се ништа друго носити до само ч'сто месо.

к.) сопственик радње дужан је месо одвојено метути за пролавање и на истом прилепити артију и на њој написати да је биволско месо, како би се разликовало од говеђег.

Члан XVI.

За тачно вршење ових правила постоје општински контролори, који воде непосредан надзор, а као виша контролна власт постоји општински суд, који је одговоран за свако небрижљив контролисање и за сваку штету, коју би општинска каса претрпела због неправилног надзора.

Овим није искључено и право грађана да могу доставити суду неправилно вршење ових правила ма у ком погледу било, коју ће доставу суд дужан извидити и решити.

Члан XVII.

За сваку повреду горњих дужности сматраће се дело засебно и тако колико је дужности повређено толико је дела извршено и за свако то дело општински суд осудиће сопственика фирме — радње — по 20. дин. на име издржања општинске контроле, на макар та дела и не извршио сам лично сопственик фирме већ његови млађи или ма ко други у његовој радњи.

Решење којим општински суд осуђује сопственика фирме — радње — на горњу накнаду одма је извршено према самом закону.

Питања о овој накнади суд ће свакад решавати за свако дело посебице.

Овај се члан не односи на кријумчарење пошто за то постоји особено наређење.

Члан XVIII.

Кад грађанин достави кријумчарлук и кријумчар се осуди на накнаду, половина те накнаде припаће томе грађанину — достављачу — а ако то достави који од општински контролора и кријумчар се осуди на накнаду онда ће томе контролору припасти 25% од досуђене накнаде.

Ова награда исплаћиваће се достављачима онда кад буде суд наплатио од кријумчара.

Члан XIX.

Сви клаци и у опште сви продавци мяса било сировог или у једу зготовљеног или иначе прерађеног, дужни су пристојно примати општинског контролора, кад би овај посумњао у какву неправилност и хтео ући у радионицу да се увери о тој неуредности а који би се показао угоран том општинском контролору тај ће поднети под казну одређену кривичним законом.

И исто тако и општински контролори дужни су према клачима а и свима грађанима, понашати се уљудно без икакве вике и ларме, тако, да га нико и не чује кад своју дужност врши изузимајући кад наиђе на одпор на мора викати за помоћ.

О клачима за војску, официре и остале државне заводе.

Члан XXI.

И ови клаци за војску и остале државне заводе дужни су клати стоку на општинској кланици, и за то што ће ту клати дужни су сав дубок уступити општини у смислу члана III Бег ових правила.

Да би се знало колико је и какве стокe заклато за државне заводе, а отуда опет да би се знало колико је и каквог дубока припало општини, дужан је општински контролор над кланицом завести у књигу нарочито коју ће сваког дана подписивати и он и клач.

Члан XXII.

Клаци за државне заводе поллеже још и овим дужностима.

а.) дужни су да повољу стоку и однесу месо пре него што се почне клати стока за варош.

б.) месо за официрске касапнице по требовању измериће се и наплатити од лиферанта по 10 пара дин. на свако кило; то ће се месо маркирати особеним знацима и фарбом за разлику од мяса које се за варош продаје.

в.) Ако би остало мяса у парчетима требовања то ће се премерити и наплатити по 15. пара дин. и исто маркирати као и остало месо за варош. Ако би преостали читави череци и колико предњи толико и стражњи онда ће се наплатити обична такса, но ако би било више стражњи него предњи онда да се наплати обична такса још по 2. дин. Овај ће вишак општ. контролор на кланици записати у ону књигу у коју је записао стоку заклану за државне заводе и дубок.

г.) Ако би се код ових државних лифераната нашло у дућану немаркирана мяса, то ће се сматрати као у кријумчарско и осудити се на четвородунду таксу.

д.) И ови државни клаци дужни су да плате општини за осветлење и чистење кланице ону таксу коју и остали клаци.

Члан XXIII.

Доношење мяса са стране и продавање у вароши забрањено је.

Члан XXIV.

Заклата живина и одерана дивљач не сме се продавати ни на пијаци ни по сокацима, и који то преступи поднатиће под казну.

Члан XXV.

Кад се год нађе месо у прдавницама било сирово или прерађено које не би одговарало оној каквоћи која је нужна за здравље т. ј. ако не би било свеже, добро и дебело, одма ће се одузети од продавца и поништити а продавац осудити на накнаду прописану у члану XVII.

Члан XXVI.

Сва жива стока, која се дотерује у Београд ради продаје продавање се на оном месту где буде одређено општински суд. Ово је нужно за то да би општински марвени лекар могао прегледати здравље стокe и жигосати је као здраву, ако купац или продавац уважели лекарски преглед пре продаје и куповине стокe; а за овај лекарски преглед плаћа ће онај који преглед тражио буде едећу таксу

За једнога вола или краву или бивола или биволицу 40 п. д. за једно теле или свињу 10 п. д. за једну овцу или козу или јагње или јаре — 05 п. д.

У цели контролисања овога посла штампа ће се књига која ће се дати лекару и он ће у исту заводити број и каквоћу прегледане стокe и примљену таксу и у исту књигу записати своје име и презиме онај чија је стока прегледана и такса наплаћена, ако зна писати, а ако не зна подписаће га други али овај онда ставити да га је он подписао и на то се подписати.

Форму ове књиге прописати општ. суд.

Члан XXVII.

Ова су правила обвезана за свакога онога, који коље стоку на рејону београдске општине, у цели препродаје било као сирово или зготовљено у једу или пићу и т. д. и за то ће их све позвати општ. суд да се на ова правила подишу о нарочитом протоколу да пријаве своје радње и покажу како ће да раде, да ли као касапин или као прерађивач мяса или као кафеџија, механџија и т. д. Суд ће свакоме издати уверење сврх те пријаве, како би могао доказати општ. контролору да је се подписао на правила и радњу пријавио.

За кезаре прописати одбор нарочита правила.

Члан XXVIII.

Сирово месо са стране дозвољено је доносити у Београд када је оно не само кроз свеже већ оно мора имати и жиг дотичног марвеног лекара, којим се потврђује да је дотично марвинче нађено марвено лекарским прегледом као здраво. За такво месо мора се платити иста такса коју плаћају и клаци у рејону општине београдске, иначе ће се такво месо сматрати као укријумчарено.

Члан XXIX.

Право надзора да се сва правила тачно врше има и општинска и државна полицијска власт, и преступника тих правила по своме кругу узимати на одговор и осуђивати.

Из седнице суда општине вар. Београда АБр. 111. од 27. Јуна ове 1887. год.